

Bewondering afdwingend spel van Jeanne Demessieux

Het liet zich aanzien, dat de tournee van de beroemde Franse organiste Jeanne Demessieux herhaald zou worden. Twee factoren: het aureool waarmee het muzikale wonderkind wordt omgeven, en dat de fantasie van het publiek prikkelt, maar ook haar uitzonderlijke begaafdheid, die bewondering afdwingt voor haar spel, zijn niet vreemd aan de grote belangstelling, die voor haar concerten bestaat.

VOLKOMEN VERANTWOORD

Intussen blijft haar spel — en wij accentueren dit nadrukkelijk — hoewel het ongetwijfeld Frans georiënteerd is, uit de school van Dupré stamt en dus een lichtere speeltrant heeft — volkomen verantwoord, daar het gespeend is van iedere speculatie op sentiment.

Met zeer veel zorg bereidt zij op ieder instrument de uitvoering voor en uit haar registratie bleek, dat zij al de stemmen van het orgel had beproefd en voor ieder werk een keuze had gedaan.

De onbekendheid met speeltafel en pedaal veroorzaakte wat veel bijgeluiden, die men bij onze organist, Cor Visser zelden hoort.

Met zeer geprononceerdrythme speelde zij Trumpet Tune van Purcell. De werken van Frescobaldi, de rustige Toccata en de markante Fuga voerde zij correct en duidelijk uit.

Van de werken van Bach klonk voor het Choral: „Rejouissez-vous” meesterlijk. In hoog tempo omspeelde ze ragfijn de gedragen melodie in de bas.

Gedurfde registreerkunst

De vroege muziek van Daquin „Noël” waarin we de schalmeien vreugdevol hoorden, werd een specimen van gedurfde maar zeer illustratieve registreerkunst.

Noch het „Haec Dies” van Widor en de Finale van Vieme konden we, ook als compositie bijzonder waarderen en na Pièce Héroïque van Franck met rijke harmonieën in chromatische stijging klonken ze zelfs monotoon. In haar eigen Koralen „Attende Domine” en „Tu es Petrus” toonde zij zich gematigd modern. Zeer gedecideerd speelde ze het forse „Tu es Petrus”. In de bewerkingen van een thema, dat Cor Visser opgaf, bereikte de organiste niet die hoogte, waarop haar vorige improvisatie stond, hoewel ze zeer vindingrijk en met veel fantasie een kunstig stemmingsweefsel wist op te bouwen.

Zeer gespannen volgde een talrijk publiek Jeanne Demessieux, die in ons land een welkome en geziene figuur zal blijven.

M. J. VAN AST.

De bordnaam

Jeanne Demessieux in Grote Kerk

Voor de tweede maal heeft de grote organiste Jeanne Demessieux als gast het orgel van Dordrecht's Grote Kerk bespeeld en een grote menigte belangstellenden intens geboeid met haar bewonderenswaardige vertolkingen. In haar voorbeeldig samengestelde programma frappeerde weer de gave, om elk werk ook in speelwijze en klankkleur zijn eigen tijdstijl en sfeer te geven. Over de verbijsterende vinger- en voettechniek, welke haar daartoe de weg baant, behoeven we wel niet meer uit te weiden; men kan er slechts het woord „volmaakt” voor vinden en zich afvragen, hoe het mogelijk is, dat een jonge, eenvoudige Parijse vrouw zulk een meesterschap op 't koninklijke instrument verwierf....

Van het programma vermelden we graag apart de vederlicht gespeelde Fuga in D van Bach en diens prachtige, te zelden uitgevoerde koraalvoorspelen „Schmücke dich, O liebe Seele” en „Freut euch, Christen”, voorts drie werken uit de Franse „symphonische” stijlperiode, namelijk Francks Pièce Héroïque, de finale van de derde symphonie van Vieme en de Cantilène op het Gregoriaanse „Haec Dies” uit Widor's Symphonie Romane. Dit laatste werk in een voorname, serene stijl geschreven, doet verlangen naar integrale uitvoeringen van de beide laatste orgelsymphonien van Widor, die men zelden of nooit door Nederlandse organisten hoort spelen. Widor toont zich in deze meditaties op Gregoriaanse motieven van een heel andere kant dan in zijn vroegere werken, die door hun direct aansprekende maar meestal te zoetvloeiende

melodieën meer bekendheid verwierven. Indrukwekkende, diep-religieuze meditaties bleken ook twee „Chorals” van de organiste zelf. Tot slot gaf Jeanne Demessieux nog een vrije improvisatie op een opgegeven thema; er vielen meesterlijke fugatische details te bewonderen, maar er was minder eenheid — en tegen het slot nogal wat opwulsel” — dan hij vorige gelegenheden. Wellicht leende het tamelijk schoolse, archaische karakter van dit thema zich niet zo voor de vrije symphonische stijl, welke deze kunstenaar altijd graag toepast. Niettemin weer één der gedenkwaardigste concerten van het Dordtse muziekseizoen.

A. v. Amerongen

Vrije Vokal

Jeanne Demessieux in de Grote Kerk

Een orgelconcert vraagt van de luisteraar wel een bijzondere instelling: geen spectaculaire vertoning, geen dirigent die de aandacht trekt, het is slechts een aandachtig luisteren dat wordt gevraagd; zelfs de soliste is aan het oog onttrokken. Maar als men zich daarop instelt en wanneer het prachtige orgel in de zo fraaie kerk klinkt, dan kan het niet anders of men komt onder de indruk van de omgeving en vooral van het spel van een kunstenaar als Jeanne Demessieux is. Het was een rijk en uitgebreid programma dat zij bood: Purcell, Frescobaldi, Bach, Franck, Widor e.a. Zij opende met de fraaie Trumpet Time van Purcell, waarna een tweetal stukken van Frescobaldi volgden. Prelude en Fuga in d groot van Bach; dit benaderde werkelijk de ideale Bach. Een rustig en volgehouden tempo, volkomen evenwichtig van stijl en uitvoering. In het registerwerk geen zucht naar opvallende en scherpe contrasten, doch getuigend van een fijne smaak. Zoals zij Bach speelde met die klassieke eenvoud, zo was haar gehele spel ook in de overige composities zij het uiteraard met hun eigen couleur locale. „Noël” van L. C. Daquin was een werk dat de hoogste eisen aan de registratie stelde; op verbluffende wijze wist zij de vraagstukken op te lossen zonder de eenheid van het stuk te verbreken. Bij het Pièce Héroïque van César Franck was het weer het formidabele pedaalspel dat de aandacht opeiste. Wij vonden het eigenlijk jammer, dat slechts één werk van deze grootmeester van het orgel werd gespeeld. Juist zijn muziek is zo geheel voor het orgel alleen geschreven, doch wellicht horen wij een volgende gelegenheid wel meer van hem.

Na een tweetal werken van resp. Widor (Haec Dies) en Vieme (finale uit de 3e Symphonie) speelde zij twee eigen composities: het choral Attende Domine en Tu es Petrus. In de orgelliteratuur heeft Jeanne Demessieux reeds een vaste plaats ingenomen. Ook de thans gespeelde werken bewezen dat zij niet alleen technisch doch ook compositorisch haar vak volkomen verstaat. Als laatste stuk stond vermeld een improvisatie op een thema op te geven door de organist van de kerk. Ook hiernaar hebben de talrijke aanwezigen geboeid geluisterd; het was vol fantasie en van een absolute slagvaardigheid. Wij hopen stellig haar nog eens in Dordrecht te horen.

NRC

ORGELCONCERT JEANNE DEMESSIEUX

Jeanne Demessieux speelde
in Den Haag

Jeanne Demessieux, organiste van de Eglise du Saint-Esprit te Parijs, bespeelde Zondagavond 't Cavaillé-Col-orgel in de Waalse Kerk onder auspiciën van de Alliance Française. Dit is de enige kerk in ons land met een orgel van genoemde Parijse bouwer, zodat het begrijpelijk was, dat de organiste zich hierop vertrouwd voelde. Dit romantische orgel-type leent zich echter qua dispositie en timbre minder tot Bach en Handel, doch allengs beter tot Berveiller, Duruflé, Vierne en Franck, die weer in Bach en Handel hun meerderen moeten erkennen.

Jeanne Demessieux wist overigens de voorhanden mogelijkheden artistiek uit te buiten, ook waar het niet zonder compromis ging (de orkestpartij van Händels Concert in Bes). Bovendien bewees zij in de Fuga uit haar Triptique een knap componiste te zijn en haar slagvaardigheid als improvisatrice bleek uit haar verwerking van de opgegeven thema's der Heren Doorman en v. d. Kerkhof, zodat de dank, uitgesproken in het slotwoord van Luit. Gen. Jhr. W. Röell alleszins verdiend was.

v. V.
Corn. Basoski

De Leuterhoek

25 De grote Olivier Kromwell moet eens gezeid hebben (in het engels) doelende op zen medemens: — Er is niet aan hen te zien watter aan te vinden is. Dat schoot me nouw te binnen toen ik in ons O&E van de vorige maand dat geijustreerd artikeltje zat te lezen van kelega Houtman over die kringvergadering in Rotterdam, waar ze kans hebben gezien om die beroemde franse urgeniste Jeanne Demessieux as gast in haarlie midden te hebben. Hettis dat de schriever zen naam der voluit ondersting en ik em ken as een serijeus miens anders had ik effetief moeite gehad om zo iets te geleuven. Nouw is der netuurlijk niks geen bezwaar teuge as de artikels in ons blad geijustreerd worrene maar as men dan gaat vergelieken inhoud en plaatje dan verwacht men dikkels wat anders en daarom docht ik zo an die ouwe Kromwell.

Verlejen jaar hebbik van de konserten van die franse urgeniste twee radiouitzendings geheur en dat was merakels mooi zoweid asdat van ingeblikte meziek kan worren gezeid want hettis tog nooit het echte hē. Het waren opnames van de AVRO en assik me nog goed herinner zee die omroeper asdat ze in Gouda gespeuld wieren. En nou wort me verteld dat enkele weken weerom er weer een uitzending voor de AVRO was en van werken gespeuld in de ouwe kerk van Delft. Dat hebbik niet beluusterd want smorgens bennik nooit in huus. Nouw gaan ik er netuurlijk niks van roddelen asdat het uitzendingen van de AVRO waren maar ik heb er tog wel gruwelijke prakkesaassies over asdat nouw de NCRV niet een of meer konserten van Jeanne Demessieux uutzond.

Er zal tog niet zoveul an mankeren of de meeste kelegaas binnen lid van de NCRV en assik het zo erris zegge mag dan is tog ons peblik nog altied wel het meest urgelminnend (dit leste woord is niet van mijn). Asser nouw in ons land urgenisten kommen van europeese vermaardheid dan vind ik asdat der NORV de eerstangewezenes is om de uutzendingen van deuse kerkkonserten te verzorgen. In het pregram is der altied wel een uurtje voor vrij te maken. Ik weet zeker asdat Piet van Egmond zen plek er wel een keer voor af wil staan en anders breekt de komenijsman maar eens zen benen over zeneige drempeltje.

Organi & Credia 1950

En vooral as ik nouw in de kranten lees en ok weer in het stukkie van kelega Houtman welk een grote urgeniste Mej. Demessieux is (je zow het an het plaatje niet zeggen) dan moettik er tog van deuze plaats wel wat van zeggen asdat de NORV deuse unieke gelegenheid zomaar laat passeren. Onze krigkrispendent zee asdattie overweegt an de mannen van het bestuur van de NCRV over deuse angelegenheden een open brief te schrievern waarin hij wel een hartig woortje reppen zal. Waarom die brief niet digtgeplakt wort snappik niet, avijn we zellen wel zien hoe het noggis afloopt.

Ik hoop nou maar dat bij een volgende keer die franse urgeniste ok eens bij ons hogerop in het land komt want ik heb zo het gevoel asdat de helite er ons nog nit van angezeid is.

En hiermede is de vijf en twintigste leuterhoek geschrievern. In zen soort dus een klein jubileum maar alleen in ons binnenste, zonder taarten en blomstukken, zonder toespraken en enveloppes, zonder lintjes en krantenmannen. We hadden er nooit an motten beginnen netuurlijk maar de zetter op de drukkerij is er nouw zo an gewend en die mot zich erg kalm houwen van de dokter. We hebben soms vaag de indruk datter welwillende miens binnen die onze stukkie wellis lezen, want er komen soms brieven waarveur we enorm dankbaar zijn. Ok binnen er somwijlen brieven van miens die willen weten waar ze an toe zijn en derhalve de waarheid onzer belevenissen wensen te verifieeren. Dan binnen er ok nog die helemaal niet van onze stukkie houwen en die ze gelukkig overslaan.

Ik denk zelf maar an het woord van Erasmus uit zen grote boek, geijustreerd door Holbein — „De lof der leuterije” astie zo komt te zeggen: „Vergeet het onder de beker gesproken woord”.

En zo actum factum naar we hopen tot de volgende keer.

AREND JAN.

Naschrift Redactie. — Vijf en twintig maal dank, Arend Jan, voor al je goede zorgen. Gelukkig dat jij niet in de tijd van Erasmus hebt geleefd, want dat zouden wij je leuterhoek moeten missen. En dat willen wij niet graag. Voorzover wij je leuterhoek niet overslaan, vergeten we hem toch direct. Maar steek intussen een sigaar op! — M.